

32004L0038

30.4.2004

DZIENNIK URZĘDOWY UNII EUROPEJSKIEJ

L 158/77

DYREKTYWA 2004/38/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**z dnia 29 kwietnia 2004 r.**

w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 12, 18, 40, 44 i 52,

uwzględniając wniosek Komisji ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽²⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽³⁾,stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu ⁽⁴⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Obywatelstwo Unii nadaje każdemu obywatelowi Unii podstawowe i indywidualne prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktacie i środków przyjętych w celu ich stosowania.
- (2) Swobodny przepływ osób stanowi jedną z podstawowych swobód rynku wewnętrznego obejmującego przestrzeń bez granic wewnętrznych, gdzie swoboda ta jest zapewniona zgodnie z postanowieniami Traktatu.
- (3) Obywatelstwo Unii powinno stanowić podstawowy status obywateli Państw Członkowskich, w przypadku gdy korzystają z prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu. Należy zatem skodyfikować i zweryfikować istniejące instrumenty wspólnotowe, które traktują oddzielnie pracowników najemnych, osoby pracujące na własny

rachunek, studentów i inne osoby niezatrudnione w celu uproszczenia i wzmocnienia prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu wszystkich obywateli Unii.

- (4) Aby odejść od takiego sektorowego i fragmentarycznego podejścia do prawa swobodnego przemieszczania się i pobytu oraz ułatwić korzystanie z tego prawa, należy przygotować jeden akt prawny, który wprowadzi zmiany w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty ⁽⁵⁾ oraz uchylili następujące akty: dyrektywę Rady 68/360/EWG z dnia 15 października 1968 r. w sprawie zniesienia ograniczeń w przemieszczaniu się i pobycie pracowników Państw Członkowskich i ich rodzin we Wspólnocie ⁽⁶⁾, dyrektywę Rady 73/148/EWG z dnia 21 maja 1973 r. w sprawie zniesienia ograniczeń w zakresie przemieszczania się i pobytu obywateli Państw Członkowskich wewnątrz Wspólnoty, które dotyczą przedsiębiorczości i świadczenia usług ⁽⁷⁾, dyrektywę Rady 90/364/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie prawa pobytu ⁽⁸⁾, dyrektywę Rady 90/365/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie prawa pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, które zakończyły działalność zawodową ⁽⁹⁾ i dyrektywę Rady 93/96/EWG z dnia 29 października 1993 r. w sprawie prawa pobytu dla studentów ⁽¹⁰⁾.

- (5) Prawo wszystkich obywateli Unii do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich powinno być również zagwarantowane członkom ich rodzin bez względu na przynależność państwową, aby korzystanie z niego mogło opierać się na obiektywnych warunkach wolności i godności. Do celów niniejszej dyrektywy, definicja „członka rodziny” powinna również obejmować zarejestrowanego partnera, jeżeli ustawodawstwo przyjmującego Państwa Członkowskiego uznaje równoważność między zarejestrowanym związkiem partnerskim a małżeństwem.

⁽¹⁾ Dz.U. C 270 E z 25.9.2001, str. 150.⁽²⁾ Dz.U. C 149 z 21.6.2002, str. 46.⁽³⁾ Dz.U. C 192 z 12.8.2002, str. 17.⁽⁴⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 11 lutego 2003 r. (Dz.U. C 43 E z 19.2.2004, str. 42), wspólne stanowisko Rady z dnia 5 grudnia 2003 r. (Dz.U. C 54 E z 2.3.2004, str. 12) i stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2004 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym).⁽⁵⁾ Dz.U. L 257 z 19.10.1968, str. 2. Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem (EWG) nr 2434/92 (Dz.U. L 245 z 26.8.1992, str. 1).⁽⁶⁾ Dz.U. L 257 z 19.10.1968, str. 13. Dyrektywa ostatnio zmieniona Aktem Przystąpienia z 2003 r.⁽⁷⁾ Dz.U. L 172 z 28.6.1973, str. 14.⁽⁸⁾ Dz.U. L 180 z 13.7.1990, str. 26.⁽⁹⁾ Dz.U. L 180 z 13.7.1990, str. 28.⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 317 z 18.12.1993, str. 59.

- (6) Aby utrzymać szeroko pojętą jedność rodziny oraz bez uszczerbku dla zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, przyjmujące Państwo Członkowskie powinno zbadać w oparciu o własne ustawodawstwo sytuację osób, które nie są objęte definicją członka rodziny na mocy niniejszej dyrektywy i nie korzystają z automatycznego prawa do wjazdu i pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim, w celu podjęcia decyzji, czy można udzielić takim osobom pozwolenia na wjazd i pobyt ze względu na ich związek z obywatelem Unii lub wszelkie inne okoliczności, na przykład zależność finansową lub fizyczną od tego obywatela Unii.
- (7) Formalności związane ze swobodnym przemieszczaniem się obywateli Unii na terytorium Państw Członkowskich powinny być jasno określone, bez uszczerbku dla przepisów mających zastosowanie do krajowych kontroli granicznych.
- (8) Aby ułatwić swobodne przemieszczanie się członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, osoby posiadające już zezwolenie na pobyt powinny być zwolnione z obowiązku otrzymania wizy wjazdowej w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r. wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu⁽¹⁾ lub, w miarę potrzeby, zgodnie z mającym zastosowanie ustawodawstwem krajowym.
- (9) Przez okres nie przekraczający trzech miesięcy, obywatele Unii powinni posiadać prawo do pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim bez konieczności wypełnienia jakichkolwiek warunków lub formalności innych niż wymóg posiadania ważnego dowodu tożsamości lub paszportu, bez uszczerbku dla bardziej przychylnego traktowania osób poszukujących pracy zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości.
- (10) Osoby korzystające z prawa pobytu nie powinny jednak stanowić nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim w trakcie początkowego okresu pobytu. Zatem korzystanie z prawa pobytu dla obywateli Unii i członków ich rodzin w okresach przekraczających trzy miesiące powinno podlegać określonym warunkom.
- (11) Podstawowe i osobiste prawo do pobytu w innym Państwie Członkowskim zostało przyznane obywatelom Unii bezpośrednio na mocy Traktatu i nie jest zależne od spełnienia procedur administracyjnych.
- (12) W przypadku okresów pobytu dłuższych niż trzy miesiące, Państwa Członkowskie powinny mieć możliwość wymagać od obywateli Unii zarejestrowania się u właściwych władz w miejscu pobytu, poświadczonego zaświadczeniem o rejestracji wydanym w tym celu.
- (13) W przypadku okresów pobytu przekraczających trzy miesiące, wymóg karty pobytowej powinien być ograniczony do członków rodziny obywateli Unii, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich.
- (14) Dokumenty uzupełniające wymagane przez właściwe władze w celu wydania zaświadczenia o rejestracji lub karty pobytowej powinny być precyzyjnie określone, w celu uniknięcia rozbieżności w praktykach administracyjnych lub wykładni, stanowiącej zbytnią przeszkodę w korzystaniu z prawa pobytu obywateli Unii i członków ich rodziny.
- (15) Członkowie rodziny powinni podlegać ochronie prawnej w przypadku śmierci obywatela Unii, rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub ustania zarejestrowanego związku partnerskiego. Należy zatem podjąć środki – z należytym poszanowaniem życia rodzinnego i godności ludzkiej oraz na określonych warunkach chroniących przed nadużyciami – zapewniające w takich okolicznościach zachowanie przez członków rodziny, przebywających na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego, prawa pobytu wyłącznie na indywidualnej podstawie.
- (16) Tak długo, jak osoby korzystające z prawa pobytu nie stanowią nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim, nie powinny one podlegać wydaleniowi. Wydalenie nie powinno być zatem automatyczną konsekwencją skorzystania z systemu pomocy społecznej. Przyjmujące Państwo Członkowskie powinno zbadać, czy chodzi o przejściowe trudności i uwzględnić okres pobytu, okoliczności osobiste i kwotę przyznanej pomocy, w celu rozważenia, czy beneficjent stanowi nieracjonalne obciążenie dla systemu pomocy społecznej i w określonym przypadku przystąpić do jego wydalenia. W rozumieniu zdefiniowanym przez Trybunał Sprawiedliwości, w żadnym wypadku środka wydalenia nie należy stosować wobec pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek lub osób poszukujących pracy, o ile nie jest to uzasadnione względami porządku lub bezpieczeństwa publicznego.

⁽¹⁾ Dz.U. L 81 z 21.3.2001, str. 1. Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 453/2003 (Dz.U. L 69 z 13.3.2003, str. 10).

- (17) Korzystanie ze stałego pobytu przez obywateli Unii, którzy zdecydowali się osiedlić na stałe w przyjmującym Państwie Członkowskim, wzmocniłoby poczucie obywatelstwa Unii i stanowi kluczowy element promowania spójności społecznej, która jest jednym z podstawowych celów Unii. Prawo stałego pobytu powinno zatem zostać ustanowione dla wszystkich obywateli Unii i członków ich rodziny, którzy zgodnie z warunkami ustanowionymi w niniejszej dyrektywie, zamieszkiwali w przyjmującym Państwie nieprzerwanie przez okres pięciu lat, o ile nie zastosowano wobec nich środka wydalenia.
- (18) Aby prawo do stałego pobytu stanowiło rzeczywisty mechanizm integracji w społeczeństwie przyjmującego Państwa Członkowskiego, w którym obywatel Unii zamieszkuje, nie powinno ono podlegać żadnym warunkom od momentu, kiedy zostało przyznane.
- (19) Niektóre specjalne przywileje obywateli Unii, którzy są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek, lub członków ich rodzin, które mogą pozwolić na nabycie prawa do stałego pobytu przed upływem pięcioletniego okresu pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim, powinny zostać utrzymane, gdyż stanowią prawa nabyte, przyznane rozporządzeniem Komisji (EWG) nr 1251/70 z dnia 29 czerwca 1970 r. dotyczącym prawa pracowników do pozostania na terytorium Państwa Członkowskiego po ustaniu zatrudnienia w tym państwie ⁽¹⁾ i dyrektywą Rady 75/34/EWG z dnia 17 grudnia 1974 r. dotyczącą prawa obywateli Państwa Członkowskiego do pozostawania na terytorium innego Państwa Członkowskiego po zakończeniu prowadzenia na tym terytorium działalności na własny rachunek ⁽²⁾.
- (20) Zgodnie z zakazem dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, wszyscy obywatele Unii i członkowie ich rodzin zamieszkujący w Państwie Członkowskim na podstawie niniejszej dyrektywy, powinni korzystać w tym Państwie Członkowskim z równego traktowania, jak jego obywatele w dziedzinach objętych Traktatem, z zastrzeżeniem szczególnych postanowień wyraźnie sformułowanych w Traktacie lub prawie wtórnym.
- (21) Jednakże przyjmującemu Państwu Członkowskiemu należy pozostawić swobodę decydowania, czy zamierza przyznać świadczenia z zakresu pomocy społecznej obywatelom Unii, którzy nie są pracownikami najemnymi, osobami pracującymi na własny rachunek, lub które zachowują ten status, lub członkom ich rodzin podczas trzech pierwszych miesięcy pobytu, lub dłuższego okresu w przypadku osób poszukujących pracy, albo stypendia pokrywające koszty utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, przed nabyciem prawa do stałego pobytu przez te same osoby.
- (22) Traktat dopuszcza ograniczenia w korzystaniu z prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego. W celu zapewnienia bardziej precyzyjnego określenia warunków i zabezpieczeń proceduralnych, na podstawie których obywatele Unii i członkowie ich rodziny mogą otrzymać odmowę prawa wjazdu lub zostać wydalenii, niniejsza dyrektywa powinna zastąpić dyrektywę Rady 64/221/EWG z dnia 25 lutego 1964 r. w sprawie koordynacji specjalnych środków dotyczących przemieszczania się i pobytu cudzoziemców, uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego ⁽³⁾.
- (23) Wydalenie obywateli Unii i członków ich rodziny uzasadnione względami porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego stanowi środek mogący wywołać poważne szkody dla osób, które korzystając z praw i swobód przyznanych im w Traktacie, rzeczywiście zintegrowały się w przyjmującym Państwie Członkowskim. Zakres takich środków powinien zatem zostać ograniczony zgodnie z zasadą proporcjonalności, aby uwzględnić stopień integracji danej osoby, długość jej pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim, jej wiek, stan zdrowia, sytuację rodzinną i ekonomiczną oraz związki z krajem pochodzenia.

⁽¹⁾ Dz.U. L 142 z 30.6.1970, str. 24.

⁽²⁾ Dz.U. L 14 z 20.1.1975, str. 10.

⁽³⁾ Dz.U. 56 z 4.4.1964, str. 850. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 75/35/EWG (Dz.U. 14 z 20.1.1975, str. 14).

(24) W konsekwencji stopień ochrony przed wydaleniem powinien być tym większy, im większy jest stopień integracji obywateli Unii i członków ich rodziny w przyjmującym Państwie Członkowskim. Środek wydalenia wobec obywateli Unii, którzy przez wiele lat zamieszkiwali w przyjmującym Państwie Członkowskim, w szczególności jeżeli urodzili się tam i zamieszkiwali przez całe swoje życie, należy stosować jedynie w wyjątkowych okolicznościach, w których istnieją nadrzędne względy bezpieczeństwa publicznego. Ponadto takie wyjątkowe okoliczności powinny mieć zastosowanie do środka wydalenia podejmowanego wobec nieletnich, w celu ochrony ich związków z rodziną, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.

(25) Należy również sprecyzować zabezpieczenia proceduralne, w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony praw obywateli Unii i członków ich rodziny, w przypadku odmowy wjazdu lub pobytu w innym Państwie Członkowskim, a także przestrzegania zasady, że każde działanie podjęte przez władze musi zostać odpowiednio uzasadnione.

(26) We wszystkich przypadkach, obywatele Unii i członkowie ich rodzin powinni mieć możliwość odwołania się na drodze sądowej w przypadku odmowy wjazdu lub pobytu w innym Państwie Członkowskim.

(27) Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, zabraniającego Państwom Członkowskim wydawania dożywotniego zakazu pobytu na ich terytorium wobec osób objętych niniejszą dyrektywą, należy potwierdzić prawo obywateli Unii i członków ich rodziny, którzy otrzymali zakaz pobytu na terytorium jednego z Państw Członkowskich, do złożenia nowego wniosku, po upływie racjonalnego okresu, a w każdym wypadku po upływie okresu trzech lat, na zniesienie zakazu pobytu.

(28) Państwa Członkowskie powinny mieć możliwość przyjęcia niezbędnych środków w celu ochrony przed nadużyciami prawa lub praktykami oszukańczymi, w szczególności fikcyjnymi małżeństwami lub innymi formami związków zawartymi wyłącznie w celu możliwości korzystania z prawa swobodnego przemieszczania się i pobytu.

(29) Niniejsza dyrektywa nie powinna naruszać mniej restrykcyjnych przepisów krajowych.

(30) W celu zbadania, jak w przyszłości ułatwić korzystanie z prawa swobodnego przemieszczania się i pobytu, Komisja powinna przygotować sprawozdanie dokonujące oceny możliwości przedstawienia w tym celu wszelkich koniecznych wniosków, w szczególności dotyczących rozszerzenia okresu pobytu niezwiązanego żadnymi warunkami.

(31) Niniejsza dyrektywa przestrzega podstawowych praw i wolności oraz stosuje się do zasad uznanych w szczególności przez Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Zgodnie z zakazem dyskryminacji zawartej w Karcie, Państwa Członkowskie powinny wdrożyć niniejszą dyrektywę bez dyskryminowania jej beneficjentów ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub światopogląd, opinie polityczne lub wszelkie inne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ I

Przepisy ogólne

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsza dyrektywa ustanawia:

- a) warunki regulujące korzystanie z prawa swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich przez obywateli Unii i członków ich rodziny;
- b) prawo stałego pobytu na terytorium Państw Członkowskich dla obywateli Unii i członków ich rodziny;
- c) ograniczenia w prawach określonych w lit. a) i b) uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy:

- 1) „obywatel Unii” oznacza każdą osobę mającą obywatelstwo Państwa Członkowskiego;
- 2) „członek rodziny” oznacza:
 - a) współmałżonka;
 - b) partnera, z którym obywatel Unii zawarł zarejestrowany związek partnerski, na podstawie ustawodawstwa danego Państwa Członkowskiego, jeżeli ustawodawstwo przyjmującego Państwa Członkowskiego uznaje równoważność między zarejestrowanym związkiem partnerskim a małżeństwem, oraz zgodnie z warunkami ustanowionymi w odpowiednim ustawodawstwie przyjmującego Państwa Członkowskiego;
 - c) bezpośrednich zstępnych, którzy nie ukończyli dwudziestego pierwszego roku życia lub pozostają na utrzymaniu, oraz tych współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano w lit. b);

- d) bezpośrednich wstępnych pozostających na utrzymaniu oraz tych współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano w lit. b);
- 3) „przyjmujące Państwo Członkowskie” oznacza Państwo Członkowskie, do którego przybywa obywatel Unii w celu skorzystania z jego/jej prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu.

Artykuł 3

Beneficjenci

1. Niniejszą dyrektywę stosuje się w odniesieniu do wszystkich obywateli Unii, którzy przemieszczają się do innego Państwa Członkowskiego lub przebywają w innym Państwie Członkowskim niż Państwo Członkowskie, którego są obywatelami, oraz do członków ich rodziny, jak zdefiniowano w art. 2 ust. 2, którzy im towarzyszą lub do nich dołączają.

2. Bez uszczerbku dla jakiegokolwiek osobistego prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu zainteresowanych osób, przyjmujące Państwo Członkowskie, zgodnie ze swoim ustawodawstwem krajowym, ułatwia wjazd i pobyt następujących osób:

- a) wszelkich innych członków rodziny, bez względu na ich przynależność państwową, którzy nie są objęci definicją określoną w art. 2 ust. 2, a w kraju, z którego przybyli, pozostają na utrzymaniu lub są członkami gospodarstwa domowego obywatela Unii, posiadającymi pierwotne prawo pobytu, lub gdzie istnieją poważne względy zdrowotne ściśle wymagające osobistej opieki obywatela Unii nad członkiem rodziny;
- b) partnera, z którym obywatel Unii pozostaje w stałym, należyście poświadczonym związku.

Przyjmujące Państwo Członkowskie dokonuje szczegółowej analizy osobistych okoliczności i uzasadnia każdą odmowę wjazdu lub pobytu wobec tych osób.

ROZDZIAŁ II

Prawo wjazdu i wjazdu

Artykuł 4

Prawo wjazdu

1. Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących dokumentów podróży, mających zastosowanie do krajowych kontroli granicznych, wszyscy obywatele Unii posiadający ważny dowód tożsamości lub paszport oraz członkowie ich rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, lecz posiadają ważny paszport, mają prawo do opuszczenia terytorium Państwa Członkowskiego, w celu odbycia podróży do innego Państwa Członkowskiego.

2. W stosunku do osób, do których stosuje się ust. 1, nie nakłada się obowiązku posiadania wiz wyjazdowych lub równoważnych formalności.

3. Państwa Członkowskie, działając zgodnie ze swoimi przepisami, wydają i odnawiają swoim obywatelom dowód tożsamości i paszport, potwierdzających ich przynależność państwową.

4. Paszport jest ważny co najmniej na wszystkie Państwa Członkowskie i kraje, przez które posiadacz musi przejechać, podróżując między Państwami Członkowskimi. Jeżeli prawo Państwa Członkowskiego nie przewiduje wydawania dowodów tożsamości, okres ważności każdego paszportu, przy jego wydawaniu lub odnowieniu, nie powinien być krótszy niż pięć lat.

Artykuł 5

Prawo wjazdu

1. Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących dokumentów podróży, mających zastosowanie do krajowych kontroli granicznych, Państwa Członkowskie przyznają obywatelom Unii prawo wjazdu na ich terytorium z ważnym dokumentem tożsamości lub paszportem oraz przyznają prawo wjazdu na ich terytorium członkom rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, z ważnym paszportem.

W stosunku do obywateli Unii nie nakłada się obowiązku posiadania wiz wyjazdowych lub równoważnych formalności.

2. Członkowie rodziny, którzy nie są obywatelami Państwa Członkowskiego, są jedynie zobowiązani posiadać wizę wjazdową zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 539/2001 lub, w określonym przypadku, prawem krajowym. Do celów niniejszej dyrektywy, posiadanie ważnej karty pobytovej, określonej w art. 10, zwalnia takich członków rodziny z wymogu posiadania wizy.

Państwa Członkowskie przyznają takim osobom wszelkie ułatwienia w uzyskaniu niezbędnych wiz. Wizy takie są wydawane nieodpłatnie, tak szybko jak to jest możliwe, oraz na podstawie procedury przyspieszonej.

3. Przyjmujące Państwo Członkowskie nie powinno wstawiać pieczęci wjazdowej lub wyjazdowej w paszporcie członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, pod warunkiem że okażą kartę pobytową przewidzianą w art. 10.

4. Jeżeli obywatel Unii lub członek rodziny, który nie jest obywatelem jednego z Państw Członkowskich, nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub, jeżeli jest to wymagane, niezbędnych wiz, dane Państwo Członkowskie, przed odesłaniem ich z powrotem, zapewnia takim osobom wszelkie racjonalne możliwości uzyskania niezbędnych dokumentów lub przekazania ich w racjonalnym okresie czasu, albo potwierdzenia lub udowodnienia w inny sposób, że są objęci prawem swobodnego przemieszczania się i pobytu.

5. Państwo Członkowskie może wymagać od zainteresowanych osób zgłoszenia swojej obecności na jego terytorium w racjonalnym i nie dyskryminującym terminie. Niedopełnienie takiego wymogu przez zainteresowane osoby może podlegać proporcjonalnym i nie dyskryminującym karom.

ROZDZIAŁ III

Prawo pobytu

Artykuł 6

Prawo pobytu przez okres nie przekraczający trzech miesięcy

1. Przez okres nie przekraczający trzech miesięcy, obywatele Unii posiadają prawo pobytu na terytorium innego Państwa Członkowskiego bez wypełniania jakichkolwiek warunków i formalności innych niż wymóg posiadania ważnego dowodu tożsamości lub paszportu.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się również w odniesieniu do posiadających ważny paszport członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, towarzyszących lub dołączających do obywatela Unii.

Artykuł 7

Prawo pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące

1. Wszyscy obywatele Unii posiadają prawo pobytu na terytorium innego Państwa Członkowskiego przez okres dłuższy niż trzy miesiące, jeżeli:

- a) są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek w przyjmującym Państwie Członkowskim; lub
- b) posiadają wystarczające zasoby dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego Państwa Członkowskiego w okresie pobytu, oraz są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym Państwie Członkowskim; lub
- c) — są zapisani do instytucji prywatnej lub publicznej, uznanej lub finansowanej przez przyjmujące Państwo Członkowskie na podstawie przepisów prawnych lub praktyki administracyjnej, zasadniczo w celu odbycia studiów, włącznie z kształceniem zawodowym; oraz
— są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym Państwie Członkowskim i zapewnią odpowiednią władzę krajową, za pomocą oświadczenia lub innego równoważnego

środka według własnego wyboru, że posiadają wystarczające zasoby dla siebie i członków rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego Państwa Członkowskiego w okresie ich pobytu; lub

- d) są członkami rodziny towarzyszącymi lub dołączającymi do obywatela Unii, który spełnia warunki określone w lit. a), b) lub c).

2. Prawo pobytu przewidziane w ust. 1 rozciąga się na członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, towarzyszących lub dołączających do obywatela Unii w przyjmującym Państwie Członkowskim, o ile tacy obywatele Unii spełniają warunki określone w ust. 1 lit. a), b) lub c).

3. Do celów ust. 1 lit. a), obywatel Unii, który nie jest dłużej pracownikiem najemnym lub osobą pracującą na własny rachunek, zachowuje status pracownika najemnego lub osoby pracującej na własny rachunek w następujących okolicznościach:

- a) jest okresowo niezdolny do pracy w wyniku choroby lub wypadku;
- b) pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest należyście odnotowane, po okresie zatrudnienia przekraczającym jeden rok i zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy;
- c) pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest na należyście odnotowane, po zakończeniu umowy o pracę na czas określony, obejmującej okres krótszy niż rok, lub po okresie niezamierzonego bezrobocia przez pierwsze dwanaście miesięcy i zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy. W takim przypadku status pracownika zostaje zachowany nie dłużej niż przez sześć miesięcy;
- d) podejmuje kształcenie zawodowe. O ile obywatel Unii nie jest bezrobotny, zachowanie statusu pracownika wymaga, aby kształcenie było związane z poprzednim zatrudnieniem.

4. W drodze odstępstwa od ust. 1 lit. d) i ust. 2 powyżej, jedynie współmałżonek, zarejestrowany partner, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. b) i dzieci pozostające na utrzymaniu mają prawo pobytu jako członkowie rodziny obywatela Unii, który spełnia warunki określone w ust. 1 lit. c) powyżej. art. 3 ust. 2 stosuje się do jego/jej bezpośrednich wstępnych oraz do tych jego/jej współmałżonka lub zarejestrowanego partnera, którym przyznane jest utrzymanie.

Artykuł 8

Formalności administracyjne dla obywateli Unii

1. Bez uszczerbku dla art. 5 ust. 5, w przypadku okresów pobytu przekraczających trzy miesiące przyjmujące Państwo Członkowskie może wymagać, aby obywatele Unii zarejestrowali się w odpowiednich organach.

2. Nieprzekraczalny termin dla rejestracji nie może być krótszy niż trzy miesiące od dnia przyjazdu. Zaświadczenie o rejestracji które poświadcza nazwisko i adres zarejestrowanej osoby oraz datę rejestracji jest wydawane niezwłocznie. Niedopełnienie wymogu rejestracji przez osobę zainteresowaną może podlegać proporcjonalnym i nie dyskryminującym karom.

3. Do celów wydania zaświadczenia o rejestracji Państwa Członkowskie mogą wymagać jedynie, aby:

— obywatele Unii, do których stosuje się art. 7 ust. 1 lit. a), okazali ważny dowód tożsamości lub paszport, potwierdzenie zatrudnienia od pracodawcy lub zaświadczenie o zatrudnieniu, lub dowód, że pracują na własny rachunek;

— obywatele Unii, do których stosuje się art. 7 ust. 1 lit. b), okazali ważny dowód tożsamości lub paszport i dostarczyli dowód, że spełniają warunki w nim ustanowione;

— obywatele Unii, do których stosuje się art. 7 ust. 1 lit. c), okazali ważny dowód tożsamości lub paszport, dostarczyli dowód wpisu w uznanej instytucji i byli objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym, oraz dostarczyli oświadczenie lub równoważny dokument, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lit. c). Państwa Członkowskie nie mogą wymagać, aby oświadczenie to zawierało konkretną kwotę środków.

4. Państwa Członkowskie nie mogą ustanowić określonej kwoty, którą uznają za „wystarczające środki”, lecz muszą uwzględnić osobistą sytuację danej osoby. We wszystkich przypadkach kwota ta nie powinna być wyższa niż próg, poniżej którego obywatele przyjmującego Państwa Członkowskiego kwalifikują się do pomocy społecznej, lub – jeżeli to kryterium nie ma zastosowania – wyższa niż minimalna renta z tytułu zabezpieczenia społecznego wypłacana przez przyjmujące Państwo Członkowskie.

5. Aby wydać zaświadczenie o rejestracji członkom rodziny obywatela Unii, którzy są obywatelami Unii, Państwa Członkowskie mogą wymagać okazania następujących dokumentów:

a) ważnego dowodu tożsamości lub paszportu;

b) dokumentu poświadczającego istnienie więzi rodzinnej lub zarejestrowanego związku;

c) w określonym przypadku, zaświadczenia o rejestracji obywatela Unii, któremu towarzyszą, lub do którego dołączają;

d) w przypadkach objętych art. 2 ust. 2 lit. c) i d), udokumentowanego dowodu, że warunki w nim ustanowione zostały spełnione;

e) w przypadkach objętych art. 3 ust. 2 lit. a), dokumentu wydanego przez odpowiedni organ w kraju pochodzenia lub kraju, z którego przyjeżdżają, poświadczającego, że pozostają na utrzymaniu lub są członkami gospodarstwa domowego obywatela Unii lub dowodu potwierdzającego występowanie poważnych względów zdrowotnych, które ściśle wymagają osobistej opieki obywatela Unii nad członkiem rodziny;

f) w przypadkach objętych art. 3 ust. 2 lit. b), dowodu potwierdzającego stały związek z obywatelem Unii.

Artykuł 9

Formalności administracyjne dla członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich

1. Państwa Członkowskie wydają kartę pobytową członkom rodziny obywatela Unii, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, jeżeli planowany okres pobytu przekracza trzy miesiące.

2. Nieprzekraczalny termin dla złożenia wniosku o kartę pobytową nie może być krótszy niż trzy miesiące od dnia przyjazdu.

3. Niedopełnienie wymogu złożenia wniosku o kartę pobytową przez zainteresowaną osobę może podlegać proporcjonalnym i nie dyskryminującym karom.

Artykuł 10

Wydawanie kart pobytowych

1. Prawo pobytu dla członków rodziny obywatela Unii, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, zostaje stwierdzone poprzez wydanie dokumentu zwanego „Karta pobytowa członka rodziny obywatela Unii” nie później niż sześć miesięcy od dnia, w którym złożyli wniosek. Zaświadczenie o złożeniu wniosku na kartę pobytową jest wydawane bezzwłocznie.

2. W celu wydania karty pobytowej, Państwa Członkowskie wymagają okazania następujących dokumentów:

- a) ważnego paszportu;
- b) dokumentu poświadczającego istnienie więzi rodzinnych lub zarejestrowanego związku;
- c) zaświadczenia o rejestracji lub – w przypadku braku systemu rejestracji – jakiegokolwiek innego dowodu pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim obywatela Unii, któremu towarzyszą lub do którego dołączają;
- d) w przypadkach objętych art. 2 ust. 2 lit. c) i d), udokumentowanego dowodu, że warunki w nim ustanowione zostały spełnione;
- e) w przypadkach objętych art. 3 ust. 2 lit. a), dokumentu wydanego przez odpowiedni organ w kraju pochodzenia lub kraju, z którego przyjeżdżają, poświadczającego, że pozostają na utrzymaniu lub są członkami gospodarstwa domowego obywatela Unii, lub dowodu potwierdzającego występowanie poważnych względów zdrowotnych, które ściśle wymagają osobistej opieki obywatela Unii nad członkiem rodziny;
- f) w przypadkach objętych art. 3 ust. 2 lit. b), dowodu potwierdzającego istnienie stałego związku z obywatelem Unii.

Artykuł 11

Ważność karty pobytowej

1. Karta pobytowa przewidziana w art. 10 ust. 1 jest ważna przez pięć lat od dnia wydania lub przez przewidywany okres pobytu obywatela Unii, jeżeli okres ten jest krótszy niż pięć lat.

2. Ważność karty pobytowej nie będzie naruszona przez przejściowe okresy nieobecności, nie przekraczające sześciu miesięcy w roku, lub dłuższe okresy nieobecności z powodu obowiązkowej służby wojskowej, lub nieobecności z ważnych powodów, obejmującej maksymalnie 12 kolejnych miesięcy, na przykład ciąży i porodu, poważnej choroby, studiów, kształcenia zawodowego lub oddelegowania do innego Państwa Członkowskiego lub do państwa trzeciego.

Artykuł 12

Zachowanie prawa pobytu przez członków rodziny w przypadku śmierci lub wyjazdu obywatela Unii

1. Bez uszczerbku dla akapitu drugiego, śmierć lub wyjazd obywatela Unii z przyjmującego Państwa Członkowskiego nie naruszają prawa pobytu członków jego/jej rodziny, którzy są obywatelami jednego z Państw Członkowskich.

Przed nabyciem prawa stałego pobytu, osoby zainteresowane muszą spełnić warunki ustanowione w art. 7 ust. 1 lit. a), b), c) lub d).

2. Bez uszczerbku dla akapitu drugiego, śmierć obywatela Unii nie prowadzi do utraty prawa pobytu przez członków jego/jej rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, i którzy zamieszkiwali w przyjmującym Państwie Członkowskim jako członkowie rodziny przez okres nie krótszy niż jeden rok, przed śmiercią obywatela Unii.

Przed nabyciem prawa stałego pobytu przez zainteresowane osoby, ich prawo pobytu podlega wymogowi możliwości wykazania, że są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek, lub posiadają wystarczające środki dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim przez okres pobytu oraz są objęci ogólnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym Państwie Członkowskim, lub są członkami rodziny, już ustanowionej w przyjmującym Państwie Członkowskim, osoby, która spełnia te wymagania. „Wystarczające środki” zostały zdefiniowane w art. 8 ust. 4.

Członkowie rodziny, o których mowa, zachowują prawo pobytu wyłącznie na indywidualnej podstawie.

3. Wyjazd obywatela Unii z przyjmującego Państwa Członkowskiego lub jego/jej śmierć nie prowadzi do utraty prawa pobytu przez jego/jej dzieci lub rodzica, który sprawuje faktyczną opiekę nad dziećmi, bez względu na przynależność państwową, jeżeli dzieci zamieszkują w przyjmującym Państwie Członkowskim i są zapisane do instytucji edukacyjnej w celu studiowania tam, aż do momentu zakończenia ich studiów.

Artykuł 13

Zachowanie prawa pobytu przez członków rodziny w przypadku rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub ustania zarejestrowanego związku partnerskiego

1. Bez uszczerbku dla akapitu drugiego, rozwód, unieważnienie małżeństwa obywatela Unii lub ustanie jego/jej zarejestrowanego związku partnerskiego, jak określono w art. 2 ust. 2 lit b), nie narusza prawa pobytu członków jego/jej rodziny, którzy są obywatelami jednego z Państw Członkowskich.

Przed nabyciem prawa stałego pobytu, zainteresowane osoby muszą spełniać warunki ustanowione w art. 7 ust. 1 lit. a), b), c) lub d).

2. Bez uszczerbku dla akapitu drugiego, rozwód, unieważnienie małżeństwa lub ustanie zarejestrowanego związku partnerskiego, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), nie prowadzi do utraty prawa pobytu przez członków rodziny obywatela Unii, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich, jeżeli:

- a) przed rozpoczęciem postępowania rozwodowego lub postępowania w sprawie unieważnienia lub ustaniem zarejestrowanego związku partnerskiego, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), małżeństwo lub zarejestrowany związek partnerski trwały co najmniej trzy lata, w tym jeden rok w przyjmującym Państwie Członkowskim; lub
- b) na mocy porozumienia między współmałżonkami lub partnerami, o których mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), lub decyzją sądu, współmałżonek lub partner, który nie jest obywatelem Państwa Członkowskiego, sprawuje opiekę nad dziećmi obywatela Unii; lub
- c) istnieją szczególnie trudne okoliczności, na przykład fakt bycia ofiarą przemocy domowej w trakcie trwania małżeństwa lub zarejestrowanego związku partnerskiego; lub

- d) na mocy porozumienia między współmałżonkami lub partnerami, o których mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), lub decyzją sądu, współmałżonek lub partner, który nie jest obywatelem Państwa Członkowskiego, posiada prawo odwiedzin nieletniego dziecka, pod warunkiem że sąd wyznaczył, że odwiedziny muszą odbywać się w przyjmującym Państwie Członkowskim, oraz tak długo, jak jest to konieczne.

Przed nabyciem prawa stałego pobytu przez zainteresowane osoby, ich prawo pobytu podlega wymogowi możliwości wykazania, że są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek, lub posiadają wystarczające środki dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim przez okres pobytu oraz są objęci ogólnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym Państwie Członkowskim, lub są członkami rodziny, już ustanowionej w przyjmującym Państwie Członkowskim, osoby, która spełnia te wymagania. „Wystarczające środki” zostały zdefiniowane w art. 8 ust. 4.

Członkowie rodziny, o których mowa, zachowują prawo pobytu wyłącznie na indywidualnej podstawie.

Artykuł 14

Zachowanie prawa pobytu

1. Obywatele Unii i członkowie ich rodziny posiadają prawo pobytu przewidziane w art. 6 tak długo, dopóki nie staną się nieracjonalnym obciążeniem dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim.

2. Obywatele Unii i członkowie ich rodziny posiadają prawo pobytu przewidziane w art. 7, 12 i 13 tak długo, dopóki spełniają warunki w nich określone.

W szczególnych przypadkach, kiedy istnieją racjonalne wątpliwości co do spełniania przez obywatela Unii lub członków jego/jej rodziny warunków określonych w art. 7, 12 i 13, Państwa Członkowskie mogą dokonać weryfikacji, czy warunki te są spełnione. Weryfikacja nie jest przeprowadzana systematycznie.

3. Środek wydalenia nie jest stosowany automatycznie w wyniku korzystania przez obywatela Unii lub członków jego/jej rodziny z systemu pomocy społecznej przyjmującego Państwa Członkowskiego.

4. W drodze odstępstwa od ust. 1 i 2 oraz bez uszczerbku dla przepisów rozdziału VI, w żadnym wypadku środek wydalenia nie może być stosowany wobec obywateli Unii lub członków ich rodziny, jeżeli:

- a) obywatele Unii są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek; lub
- b) obywatele Unii wjechali na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego w poszukiwaniu pracy. W takim przypadku obywatele Unii i członkowie ich rodziny nie mogą zostać wydaleny tak długo, jak tylko obywatele Unii mogą dostarczyć dowód, że kontynuują poszukiwanie pracy i mają rzeczywistą szansę bycia zatrudnionym.

Artykuł 15

Zabezpieczenia proceduralne

1. Procedury przewidziane w art. 30 i 31 stosuje się analogicznie do wszystkich decyzji ograniczających swobodne przemieszczanie się obywateli Unii i członków ich rodziny, uzasadnionych względami innymi niż porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

2. Wygaśnięcie dowodu tożsamości lub paszportu, na podstawie którego zainteresowana osoba wjechała do przyjmującego Państwa Członkowskiego i otrzymała zaświadczenie o rejestracji lub kartę pobytową, nie stanowi podstawy do wydalenia z przyjmującego Państwa Członkowskiego.

3. Przyjmujące Państwo Członkowskie nie może nałożyć zakazu wjazdu w kontekście decyzji o wydaleniu, do której zastosowanie ma ust. 1.

ROZDZIAŁ IV

Prawo stałego pobytu

Sekcja I

Kwalifikowalność

Artykuł 16

Zasada ogólna dla obywateli Unii i członków ich rodziny

1. Obywatele Unii, którzy legalnie zamieszkują w przyjmującym Państwie Członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat, mają prawo stałego pobytu w tym Państwie. Prawo to nie podlega warunkom przewidzianym w rozdziale III.

2. Ustęp 1 stosuje się również do członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich i legalnie zamieszkiwali wraz z obywatelem Unii w przyjmującym Państwie Członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat.

3. Ciągłości pobytu nie naruszają przejściowe okresy nieobecności nieprzekraczające ogółem sześciu miesięcy w roku lub dłuższe okresy nieobecności z powodu obowiązkowej służby wojskowej, lub okres nieobecności obejmujący 12 kolejnych miesięcy z ważnych powodów, na przykład ciąży i porodu, poważnej choroby, studiów, kształcenia zawodowego lub oddelegowania w innym Państwie Członkowskim lub państwie trzecim.

4. Po nabyciu prawa stałego pobytu można je utracić jedynie w wyniku nieobecności w przyjmującym Państwie Członkowskim przez okres przekraczający dwa kolejne lata.

Artykuł 17

Wyjątki dla osób, które zakończyły pracę w przyjmującym Państwie Członkowskim, i członków ich rodziny

1. W drodze odstępstwa od art. 16, prawo stałego pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim jest przyznawane przed upłynięciem nieprzerwanego okresu pięciu lat pobytu dla:

- a) pracowników najemnych lub osób pracujących na własny rachunek, którzy w momencie zakończenia pracy osiągnęli wiek, ustanowiony prawem tego Państwa Członkowskiego, uprawniający do emerytury, lub pracowników najemnych, którzy zakończyli pracę w ramach regulacji przedemerytalnej, aby przejść na wcześniejszą emeryturę, pod warunkiem że pracowali w tym Państwie Członkowskim co najmniej przez poprzednie dwanaście miesięcy i zamieszkiwali tam nieprzerwanie przez okres przekraczający trzy lata.

Jeżeli prawo przyjmującego Państwa Członkowskiego nie przyznaje prawa do emerytury dla niektórych kategorii osób pracujących na własny rachunek, warunek wieku uznaje się za spełniony, jeżeli zainteresowana osoba osiągnęła wiek 60 lat;

- b) pracowników najemnych lub osób pracujących na własny rachunek, którzy zamieszkiwali w przyjmującym Państwie Członkowskim nieprzerwanie przez okres przekraczający dwa lata i przestali tam pracować w wyniku trwałej niezdolności do pracy.

Jeżeli taka niezdolność jest wynikiem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej uprawniającej zainteresowaną osobę do świadczenia płatnego w całości lub w części przez określoną instytucję w przyjmującym Państwie Członkowskim, nie stosuje się warunku dotyczącego długości pobytu;

c) pracowników lub osób pracujących na własny rachunek, którzy po trzech latach ciągłego zatrudnienia i zamieszkiwania w przyjmującym Państwie Członkowskim, pracują w charakterze pracownika najemnego lub osoby pracującej na własny rachunek w innym Państwie Członkowskim, podczas gdy zachowują swoje miejsce zamieszkania w przyjmującym Państwie Członkowskim, do którego powracają zasadniczo każdego dnia, lub co najmniej raz na tydzień.

Do celów nabycia praw określonych w lit. a) i b), okresy zatrudnienia w Państwie Członkowskim, w którym zainteresowana osoba pracuje, traktuje się jako okresy zatrudnienia w przyjmującym Państwie Członkowskim.

Okresy niezamierzonego bezrobocia należy odnotowane przez odpowiedni urząd pracy, okresy przerw w zatrudnieniu, niezależne od woli zainteresowanej osoby oraz nieobecności w pracy, lub zakończenie pracy z powodu choroby lub wypadku, są traktowane jako okresy zatrudnienia.

2. Warunki dotyczące długości pobytu i zatrudnienia ustanowione w ust. 1 lit. a) i warunki dotyczące długości pobytu ustanowione w ust. 1 lit. b) nie mają zastosowania, jeżeli współmałżonek pracownika najemnego lub osoby pracującej na własny rachunek, lub jego partner, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), jest obywatelem przyjmującego Państwa Członkowskiego lub utracił obywatelstwo tego Państwa Członkowskiego w wyniku małżeństwa z pracownikiem najemnym lub osobą pracującą na własny rachunek.

3. Bez względu na przynależność państwową, członkowie rodziny pracownika najemnego lub osoby pracującej na własny rachunek, którzy zamieszkują z nim na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego, posiadają prawo stałego pobytu w tym Państwie Członkowskim, jeżeli pracownik najemny lub osoba pracująca na własny rachunek nabyła prawo stałego pobytu w tym Państwie Członkowskim na podstawie ust. 1.

4. Jednakże jeżeli pracownik najemny lub osoba pracująca na własny rachunek umrze w okresie aktywności zawodowej, ale jeszcze przed nabyciem prawa stałego pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim na podstawie ust. 1, członkowie jego rodziny, którzy zamieszkiwali z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim nabywają prawo stałego pobytu w tym Państwie pod warunkiem że:

- a) pracownik najemny lub osoba pracująca na własny rachunek w momencie śmierci zamieszkiwał(-a) nieprzerwanie na terytorium tego Państwa Członkowskiego przez okres dwóch lat; lub
- b) śmierć nastąpiła w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej; lub

c) pozostały przy życiu współmałżonek utracił przynależność tego Państwa Członkowskiego w następstwie małżeństwa z pracownikiem najemnym lub osobą pracującą na własny rachunek.

Artykuł 18

Nabycie prawa stałego pobytu przez niektórych członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich

Bez uszczerbku dla art. 17, członkowie rodziny obywatela Unii, do których zastosowanie mają art. 12 ust. 2 i art. 13 ust. 2, i którzy spełniają warunki w nich ustanowione, nabywają prawo stałego pobytu po legalnym zamieszkiwaniu w przyjmującym Państwie Członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat.

Sekcja II

Formalności administracyjne

Artykuł 19

Dokument poświadczający pobyt stały obywateli Unii

1. Na podstawie wniosku, Państwa Członkowskie wydają obywatelom Unii uprawnionym do stałego pobytu, po zweryfikowaniu długości ich pobytu, dokument poświadczający stały pobyt.
2. Dokument poświadczający stały pobyt jest wydawany w jak najkrótszym czasie.

Artykuł 20

Karta stałego pobytu dla członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich

1. Państwa Członkowskie wydają kartę stałego pobytu członkom rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich i są uprawnieni do stałego pobytu, w ciągu sześciu miesięcy od złożenia wniosku. Karta stałego pobytu jest automatycznie odnawiana co dziesięć lat.
2. Wniosek o kartę stałego pobytu składa się przed wygaśnięciem karty pobytowej. Niedopełnienie wymogu złożenia wniosku o

kartę stałego pobytu przez zainteresowaną osobę może podlegać proporcjonalnym i niedyskryminującym sankcjom.

Artykuł 24

Równe traktowanie

3. Przerwy w pobycie nieprzekraczające dwóch kolejnych lat nie naruszają ważności karty stałego pobytu.

Artykuł 21

Ciągłość pobytu

Do celów niniejszej dyrektywy, ciągłość pobytu może zostać poświadczona wszelkimi rodzajami dowodów stosowanymi w przyjmującym Państwie Członkowskim. Ciągłość pobytu zostaje przerwana w wyniku decyzji o wydaleniu należycie wykonanej wobec zainteresowanej osoby.

1. Z zastrzeżeniem specjalnych przepisów wyraźnie określonych w Traktacie i prawie wtórnym wszyscy obywatele Unii zamieszkujący na podstawie niniejszej dyrektywy na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego są traktowani na równi z obywatelami tego Państwa Członkowskiego w zakresie ustanowionym w Traktacie. Korzystanie z tego prawa obejmuje członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z Państw Członkowskich i posiadają prawo pobytu lub stałego pobytu.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1, przyjmujące Państwo Członkowskie nie jest zobowiązane do przyznania uprawnienia do pomocy społecznej w ciągu pierwszych trzech miesięcy pobytu lub, w określonym przypadku, dłuższego okresu przewidzianego w art. 14 ust. 4 lit. b), ani nie jest zobowiązane – przed nabyciem prawa stałego pobytu – do udzielania pomocy dla pokrycia kosztów utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, w postaci stypendiów lub pożyczek studenckich, dla osób nie będących pracownikami najemnymi, osób pracujących na własny rachunek, osób, które zachowują ten status, i członków ich rodziny.

Artykuł 25

Przepisy ogólne dotyczące dokumentów związanych z pobytom

ROZDZIAŁ V

Przepisy wspólne dla prawa pobytu i prawa stałego pobytu

Artykuł 22

Zakres terytorialny

Prawo pobytu i prawo stałego pobytu obejmuje całe terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego. Państwa Członkowskie mogą narzucić terytorialne ograniczenia w prawie pobytu i prawie stałego pobytu, tylko kiedy takie same ograniczenia stosują się do ich własnych obywateli.

1. Posiadanie zaświadczenia o rejestracji, o którym mowa w art. 8, dokumentu poświadczającego stały pobyt, zaświadczenia poświadczającego złożenie wniosku o kartę pobytową dla członka rodziny, karty pobytovej lub stałej karty pobytovej, w żadnym wypadku nie może być warunkiem wstępnym dla wykonywania określonego prawa lub załatwienia formalności administracyjnych, przy czym możliwość korzystania z praw może zostać potwierdzona za pomocą wszelkich innych dowodów.

2. Wszystkie dokumenty wymienione w ust. 1 są wydawane nieodpłatnie lub za opłatą, która nie przekracza opłat nałożonych na obywateli w przypadku wydawania podobnych dokumentów.

Artykuł 26

Kontrole

Artykuł 23

Prawa pokrewne

Bez względu na przynależność państwową, członkowie rodziny obywatela Unii, którzy posiadają prawo pobytu lub prawo stałego pobytu w jednym z Państw Członkowskich, są uprawnieni do podjęcia tam pracy lub do wykonywania pracy na własny rachunek.

Państwa Członkowskie mogą przeprowadzać kontrole w sprawie zgodności z wymaganiami pochodzącymi z ich ustawodawstwa krajowego, które nakazują osobom nie będącym obywatelami danego państwa stałe posiadanie zaświadczenia o rejestracji lub karty pobytovej, pod warunkiem że taki sam wymóg stosuje się do ich własnych obywateli w odniesieniu do ich dowodu tożsamości. W przypadku niedopełnienia tego wymogu, Państwa Członkowskie mogą nałożyć takie same sankcje, które są stosowane wobec ich własnych obywateli w przypadku braku posiadania dowodu tożsamości.

ROZDZIAŁ VI

Artykuł 28

Ograniczenia w prawie wjazdu i prawie pobytu uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego

Artykuł 27

Zasady ogólne

1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozdziału, Państwa Członkowskie mogą ograniczyć swobodę przemieszczania się i pobytu obywateli Unii i członków ich rodziny, bez względu na przynależność państwową, kierując się względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego. Na względy te nie można się powoływać do celów gospodarczych.

2. Środki podjęte ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego muszą być zgodne z zasadą proporcjonalności i opierać się wyłącznie na indywidualnym zachowaniu danej osoby. Wcześniejsza karalność nie może sama w sobie stanowić podstaw do podjęcia takich środków.

Indywidualne zachowanie danej osoby musi stanowić rzeczywiste, aktualne i dostatecznie poważne zagrożenie narażające jeden z podstawowych interesów społecznych. Nie są dopuszczalne uzasadnienia, które nie są bezpośrednio związane z danym indywidualnym przypadkiem lub opierają się na względach ogólnej prewencji.

3. Aby ustalić, czy dana osoba stanowi zagrożenie dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego, przy wydawaniu zaświadczenia o rejestracji lub – w przypadku braku systemu rejestracji – nie później niż trzy miesiące od dnia przyjazdu danej osoby na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego lub od dnia powiadomienia o jego/jej przyjeździe na terytorium tego państwa, jak przewidziano w art. 5 ust. 5, lub przy wydawaniu karty pobytowej, przyjmujące Państwo Członkowskie może, jeżeli uważa to za konieczne, wystąpić do Państwa Członkowskiego pochodzenia lub, w miarę potrzeby, innego Państwa Członkowskiego o dostarczenie informacji dotyczących wszelkich wcześniejszych przypadków notowań w zapisach policyjnych dotyczących danej osoby. Takie zapytania o informacje nie mogą być przeprowadzane rutynowo. Konsultowane Państwo Członkowskie udziela odpowiedzi w ciągu dwóch miesięcy.

4. Państwo Członkowskie, które wydało paszport lub dowód tożsamości, umożliwia posiadaczowi dokumentu, który został wydany z innego Państwa Członkowskiego ze względów porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego na ponowny wjazd na swoje terytorium bez żadnych formalności, nawet jeżeli dokument ten utracił ważność lub przynależność państwową posiadacza jest kwestionowana.

Ochrona przed wydalaniem

1. Przed podjęciem decyzji o wydaleniu ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego, przyjmujące Państwo Członkowskie uwzględni informacje dotyczące długości pobytu danej osoby na jego terytorium, jego/jej wieku, stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej i ekonomicznej, integracji społecznej i kulturalnej w przyjmującym Państwie Członkowskim oraz stopień jego więzi z krajem pochodzenia.

2. Przyjmujące Państwo Członkowskie nie może podjąć decyzji o wydaleniu wobec obywateli Unii lub członków ich rodzin, bez względu na przynależność państwową, którzy posiadają prawo stałego pobytu na jego terytorium, z wyjątkiem poważnych względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego.

3. Decyzja o wydaleniu nie można zostać podjęta wobec obywateli Unii, z wyjątkiem decyzji uzasadnionej nadrzędnymi względami bezpieczeństwa publicznego określonymi przez Państwa Członkowskie, jeżeli:

- a) zamieszkivali oni w przyjmującym Państwie Członkowskim przez poprzednie dziesięć lat; lub
- b) są nieletni, z wyjątkiem przypadków, w których wydalenie jest konieczne ze względu na dobro dziecka zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.

Artykuł 29

Zdrowie publiczne

1. Chorobami, które uzasadniają wprowadzenie środków ograniczających swobodę przemieszczania się, są potencjalne choroby epidemiczne określone przez odpowiednie instrumenty Światowej Organizacji Zdrowia oraz inne choroby zakaźne lub zakaźne choroby pasożytnicze, jeżeli są przedmiotem przepisów ochronnych mających zastosowanie do obywateli przyjmującego Państwa Członkowskiego.

2. Choroby występujące po upływie okresu trzech miesięcy od dnia przyjazdu nie stanowią podstawy do wydalenia z określonego terytorium.

3. Jeżeli jest to uzasadnione poważnymi przesłankami, Państwa Członkowskie mogą wymagać, aby osoby uprawnione do prawa pobytu, poddały się w ciągu trzech miesięcy od dnia przyjazdu

nieodpłatnym badaniom lekarskim w celu zaświadczenia, że nie cierpią na żadną z chorób określonych w ust. 1. Tego typu badania lekarskie nie mogą być przeprowadzane rutynowo.

Artykuł 30

Notyfikacja decyzji

1. Osoby zainteresowane są powiadamiane na piśmie o każdej decyzji podjętej na mocy art. 27 ust. 1, w taki sposób, aby były w stanie zrozumieć treść powiadomienia i jego skutki.

2. Osoby zainteresowane są w pełni i dokładnie informowane o względach porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego, na podstawie których podjęto decyzję w ich przypadku, o ile nie jest to sprzeczne z interesem bezpieczeństwa państwa.

3. Powiadomienie określa sąd lub organ administracyjny, do którego zainteresowana osoba może wnieść odwołanie, termin na wniesienie odwołania oraz, w określonym przypadku, czas przyznany danej osobie na opuszczenie terytorium Państwa Członkowskiego. Z wyjątkiem należycie uzasadnionych pilnych przypadków, czas przyznany na opuszczenie terytorium nie może być krótszy niż jeden miesiąc od daty powiadomienia.

Artykuł 31

Zabezpieczenia proceduralne

1. Osoby zainteresowane posiadają możliwość odwołania się na drodze sądowej i, w określonym przypadku, administracyjnej w przyjmującym Państwie Członkowskim, lub domagać się dokonania rewizji każdej decyzji podjętej wobec nich ze względów porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

2. Jeżeli wnioskowi o odwołanie lub kontroli sądowej przeciwko decyzji o wydaleniu towarzyszy wniosek o tymczasowe zarządzenie zawieszenia wykonania takiej decyzji, rzeczywiste usunięcie z terytorium nie może nastąpić do momentu, w którym zostanie podjęta decyzja o tymczasowym zarządzeniu, z wyjątkiem sytuacji:

— gdzie decyzja o wydaleniu opiera się na wcześniejszych decyzjach sądu; lub

— gdzie osoby zainteresowane miały wcześniej możliwość wniesienia wniosku o kontrolę sądową; lub

— gdzie decyzja o wydaleniu opiera się na istotnych względach bezpieczeństwa publicznego na mocy art. 28 ust. 3.

3. Procedury odwoławcze umożliwiają zbadanie zgodności z prawem decyzji oraz faktów i okoliczności, na których opierały się proponowane środki. Zapewniają one, że decyzja nie jest nieproporcjonalna, w szczególności w świetle wymagań ustanowionych w art. 28.

4. Państwa Członkowskie mogą wydalić daną osobę z ich terytorium w czasie trwania procedury odwoławczej, ale nie mogą jej zabronić, aby osobiście przedstawiła swoje środki obrony, z wyjątkiem sytuacji, w której jej obecność może wywołać poważne zakłócenia porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego, lub jeżeli odwołanie lub kontrola sądowa dotyczy odmowy wjazdu na to terytorium.

Artykuł 32

Skutki czasowe zarządzeń o wydaleniu

1. Osoby wydalone ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego mogą złożyć wniosek o uchylenie zarządzenia o wydaleniu po upływie odpowiedniego okresu, w zależności od okoliczności, oraz w każdym przypadku po upływie trzech lat od wykonania ostatecznego zarządzenia o wydaleniu, które zostało prawomocnie podjęte zgodnie z prawem wspólnotowym, powołując się na argumenty pozwalające stwierdzić zasadniczą zmianę okoliczności, które uzasadniały decyzję zarządzającą ich wydalenie.

Przedmiotowe Państwo Członkowskie podejmuje decyzję w ciągu sześciu miesięcy od dostarczenia wniosku.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, nie posiadają prawa wjazdu na terytorium przedmiotowego Państwa Członkowskiego podczas rozpatrywania jego wniosku.

Artykuł 33

Wydalenie jako kara lub konsekwencja prawna

1. Zarządzenia o wydaleniu mogą być tylko wydawane przez przyjmujące Państwo Członkowskie jako kara lub konsekwencja prawna w postaci kary pozbawienia wolności, jeżeli są spełnione warunki art. 27, 28 i 29.

2. Jeżeli zarządzenie o wydaleniu, przewidziane w ust. 1, zostaje wykonane po upływie okresu dłuższego niż dwa lata od jego wydania, Państwo Członkowskie sprawdza, czy dana osoba stanowi obecnie i rzeczywiście zagrożenie dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego i ocenia, czy nastąpiły jakiegokolwiek zasadnicze zmiany okoliczności od momentu wydania zarządzenia o wydaleniu.

ROZDZIAŁ VII

Przepisy końcowe

Artykuł 34

Upublicznienie

Państwa Członkowskie rozpowszechniają informacje dotyczące praw i obowiązków obywateli Unii i członków ich rodziny w zakresie objętym niniejszą dyrektywą, w szczególności za pomocą kampanii uświadamiających, prowadzonych za pośrednictwem krajowych i lokalnych środków masowego przekazu i innych środków komunikacji.

Artykuł 35

Nadużycie praw

Państwa Członkowskie mogą przyjąć niezbędne środki w celu odmowy, zniesienia lub wycofania jakiegokolwiek prawa przyznanego niniejszą dyrektywą w przypadku nadużycia praw lub oszustw, na przykład małżeństw fikcyjnych. Wszelkie środki tego typu muszą być proporcjonalne i podlegają zabezpieczeniom proceduralnym przewidzianym w art. 30 i 31.

Artykuł 36

Kary

Państwa Członkowskie ustanawiają przepisy w sprawie sankcji mających zastosowanie do naruszenia przepisów krajowych przyjętych do celów wykonania niniejszej dyrektywy i podejmują wymagane środki w celu ich stosowania. Ustanowione sankcje muszą być skuteczne i proporcjonalne. Państwa Członkowskie powiadamiają Komisję o tego rodzaju przepisach najpóźniej do dnia ... (*), a następnie jak najszybciej w przypadku późniejszych zmian.

Artykuł 37

Mniej restrykcyjne przepisy krajowe

Przepisy niniejszej dyrektywy nie naruszają jakichkolwiek przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych ustanowionych przez jedno z Państw Członkowskich, które byłyby mniej restrykcyjne wobec osób objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 38

Uchylenia

1. Uchyła się art. 10 i 11 rozporządzenia (EWG) nr 1612/68 z mocą od. ... (**)

2. Dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG tracą moc ze skutkiem od.... (**)

3. Odniesienia dokonane do uchylonych przepisów i dyrektyw należy rozumieć jako odniesienia do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 39

Sprawozdanie

Najpóźniej do dnia... (**) Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie ze stosowania niniejszej dyrektywy wraz ze wszelkimi niezbędnymi wnioskami, zwłaszcza dotyczącymi możliwości przedłużenia okresu, w ciągu którego obywatele Unii i członkowie ich rodziny mogą przebywać bezwarunkowo na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego. Państwa Członkowskie dostarczają Komisji wszelkie informacje niezbędne do sporządzenia sprawozdania.

Artykuł 40

Transpozycja

1. Państwa Członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia... (**)

Przepisy przyjęte przez Państwa Członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez Państwa Członkowskie.

2. Państwa Członkowskie przekazują Komisji teksty przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą wraz z tabelą ukazującą korelację między przepisami niniejszej dyrektywy a przyjętymi przepisami krajowymi.

(*) Dwa lata od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy.

(**) Cztery lata od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy.

Artykuł 41

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie z dniem jej opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 42

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.
Sporządzono w Strasburgu, dnia 29 kwietnia 2004 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

P. COX
Przewodniczący

W imieniu Rady

M. McDOWELL
Przewodniczący